

Medfødte alkoholskader

Anmeldelse af en bog, hvis basis er behandlingsforløb hentet fra forfatterens praksis på Skodsborg Observations- og behandlingshjem. Her har man i en årrække modtaget børn med Føtal Alkohol Syndrom.

”Medfødte alkoholskader – Omsorg og behandling” er en vigtig bog, hvor Inger Thormann kyndigt guider læseren ind i de livslange vanskeligheder, som medfødte alkoholskader kan indebære. Samtidig er hun i sin beskrivelse opmærksom på udviklingsmuligheder hos den, der har diagnosen, og på de miljømæssige forhold, der kan reducere sårbarhed og fremme modstandskraft hos børn og unge med Føtal Alkohol Syndrom, F.A.S., eller Føtale Alkohol Effekter, F.A.E.

Grundlaget er en undersøgelse af ti børn, som hun har fulgt gennem otte år, fra 1995 til 2003, i sit arbejde som psykolog på Skodsborg Observationshjem.

Bogen redegør indledningsvis for diagnoserne F.A.S. og F.A.E. Disse tilstande fik navn i 1970’erne, om end der længe forinden havde været en fornemmelse af, at børn af alkoholiserede mødre / forældre hyppigere viste tegn på neurologiske lidelser, forsinket vækst og udviklingsforstyrrelser end andre børn.

Man anslår, at der fødes 650 børn om året med sådanne lidelser, hvis udgangspunktet er en fødselsårgang på 65.000.

Diagnosen F.A.S. kan stilles, hvor barnet viser tegn på a) generel væksthæmning eller b) neurologisk abnormitet, udviklingsvanskeligheder og intellektuel uformåen eller c) særlige karakteristiske ansigtstræk. Endvidere skal der være dokumentation for, at moderen har drukket under graviditeten.

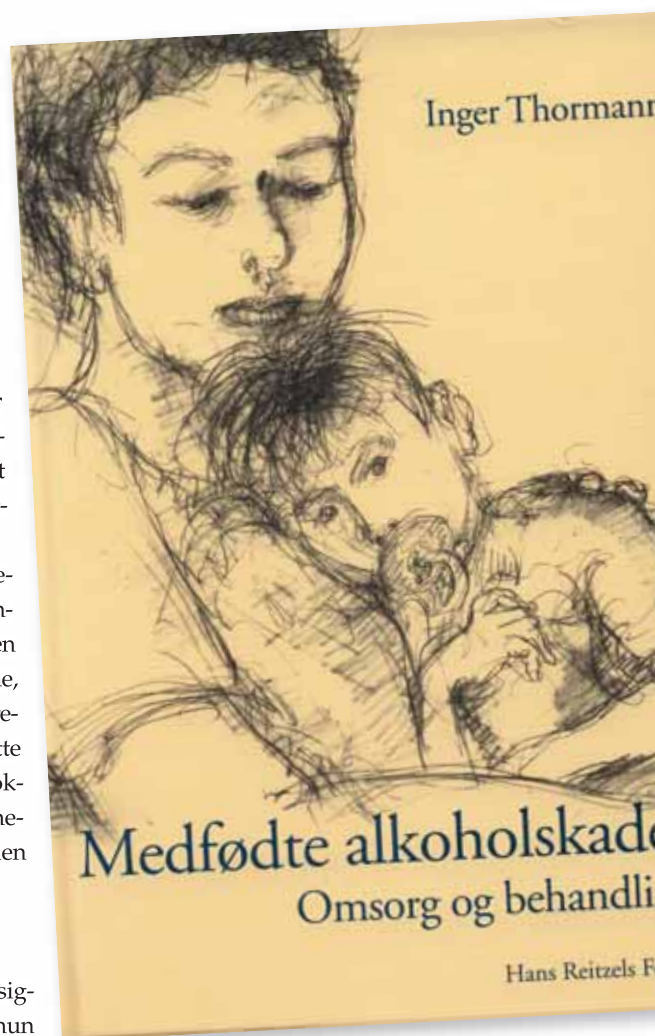
Børn med F.A.E. har nogle af disse afvigelser og er således ”lettere tilfælde”, men kan paradoksalt nok vise flere eller mere alvorlige vanskeligheder, fordi deres psykiske handicap ikke erkendes hverken af omgivelserne eller barnet selv, og barnet får derfor ikke relevant støtte, men mødes med forventninger om at kunne fungere normalt og derved overbelastes det.

Inger Thormann understreger, at diagnosen ved dette handicap er så vigtig for at opnå den erkendelse af vanskelighederne, som kan sikre, at der etableres relevant og kompenserende støtte under opvæksten og ind i voksenlivet. Der er tale om mennesker, som ikke kan klare sig uden særlig støtte.

Antagelser om børn

Inger Thormann har et bredt sigte med sin undersøgelse, idet hun dels har grundige beskrivelser af de ti børn, som indgår i samplet, dels redegør hun for den miljømæssige ramme, der har været under deres opvækst.

Materialet består af casebeskrivelser indsamlet via journaler, interview med nøglepersoner, samtaler med og testning af børnene. Målet med undersøgelsen er at kortlægge de særlige behov for om-

Bogdata

Inger Thormann:
"Medfødte alkoholskader –
Omsorg og behandling".
Hans Reitzels Forlag. 2006.
318 sider. 325 kr. ib.

sorg, som børn med F.A.S./F.A.E. kan have, og undersøge værdien af Skodsborg-modellen, dvs. om den reference-ramme og behandlingsform, der anvendes på Skodsborg Observationshjem, tilgodeser disse behov og dermed fremmer udvikling hos børnene.

Undersøgelsen er bygget op om en række antagelser om disse børn: 1) At der er en øget sårbarhed over for forandringer hos dem, en lav stresstærskel og afhængighed af en hverdag med tilbagevendende rutiner. 2) At der er vanskeligheder med tilknytning og dannelse af følelsesmæssige bånd (samt overvejelser over, på hvilken måde miljøet kan tilrettelægges for at reducere deres sårbarhed i denne henseende). 3) At børn med F.A.S./F.A.E. har brug for omsorg og beskyttelse hele livet.

I undersøgelsen bekræftes disse antagelser – måske ikke overraskende. Der er snarere tale om en klinisk beskrivelse af et felt med mange samvirkende faktorer end om en egentlig undersøgelse, og det er efter min opfattelse en væsentlig kvalitet ved bogen: at udvikling og personlighedsdannelse hos de ti børn fremstilles ved en beskrivelse af samspillet mellem individuelle/genetiske og miljømæssige forhold.

F.A.S./F.A.E. er ikke blot en diagnose, men en betegnelse for en række vanskeligheder hos et barn, der har behov for særlig støtte; fremstillingen i bogen sandsynliggør, at den arbejdsform, man

har udviklet på Skodsborg er relevant og støttende for børn med medfødt alkoholskade. Skodsborg-modellen tager konsekvensen af sartheden hos barnet i den pædagogiske linje, som det fx kommer til udtryk i følgende citat: "Hvis man overvejende handler ud fra sine følelser, kan man ikke arbejde med børn, der har særlige behov for omsorg. At arbejde med alkoholskadede børn indebærer en særlig måde at tænke på: Det er *ikke* synd for Jimmy, at han ikke sidder på skødet, for han belastes voldsomt af det. Det er *heller* ikke synd for ham, at han ikke kommer på heldagstur i Zoologisk have og ser alle dyrene ... De lærere og pædagoger, der holder fast i, at det er synd for Jimmy, er ikke uddannede i tilstrækkelig grad til at arbejde med børn som ham."

Smuk og vægtig bog

Bogen rummer et fint afsnit om sansemæssige vanskeligheder hos børn med medfødt alkoholskade, specielt om spisning og søvn, der kan danne baggrund for ganske omfattende reguleringsforstyrrelser – og en fin beskrivelse af, hvordan man klinisk-pædagogisk kan arbejde med sådanne forstyrrelser. Ligeledes er afsnittet om skolemæssig støtte til børn med særlige vanskeligheder er informativt og vægtigt, både til inspiration for at arbejde med børn med F.A.S./F.A.E. og børn, der af andre grunde har nedsat dømmekraft, opmærksomhedspro-

blemer, hukommelsesproblemer, konkret opfattelse og tænkning og problemer med impuls kontrol.

Som overordnet teoretisk reference-ramme om risikobørn anvendes en model, der beskriver samspillet mellem belastningsfaktorer, sårbarhed, beskyttende faktorer og konsekvenser af dette samspil. Ved læsning af modellen kan man få det indtryk, at beskyttende forhold ikke blot er en nødvendig, men også tilstrækkelig betingelse for, at sårbarhed hos et menneske reduceres, og det er en lidt snæver eller uodynamisk opfattelse af samspil mellem individ og miljø.

Resiliensbegrebet, som bogen i øvrigt henviser til, inkluderer også individuelle træk, der ikke nødvendigvis er fremkaldt af beskyttende faktorer i omgivelserne, ligesom tidlige belastninger kan føre til øget resiliens. En af bogens casuistikker – en pige kaldet Laila – illustrerer livsduelighed på trods af mangel på beskyttende faktorer under opvæksten.

Bogen henvender sig til faggrupper, der arbejder med børn med særlige behov, dvs. psykologer, læger, pædagoger, lærere og socialrådgivere, netop fordi den ikke blot beskriver en diagnosegruppe, men også hvordan man går i samspil med den person, der har diagnosen.

Det er en smuk og vægtig bog, fint illustreret af Ib Spang Olsen, der med sin streg indfanger både sartheden hos barnet og nærværet hos den voksne.

Rikke Schwartz